

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

אחרי מות

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת אחרי

א	גורל לה' - התחזקות באמונתו הטהורה.....
ד	נהורא ביה שריא - האמונה שבתוך הקושי מונח הטובה.....
ה	אל הנער הזה התפללתי - כוחה של תפילתו של כל יהודי באשר הוא.....
ז	וחי בהם - ענין ההתחדשות והחיות הנדרשת לאדם.....
ח	כי היא מקור הברכה - סגולת השבת להשפיע על האדם שפע ברכה עד בלי די.....
ט	לעשות רצונך ולעבדך - חשיבות בני ישראל במלחמתם עם היצר בקום ועשה.....
י	למען נסותך - חשיבות בני ישראל למעלה מן המלאכים ע"ש הנסיונות שהם עוברים.....
יב	למען שמו - להיות כל המעשים לשם שמים.....
יג	ממחרת הפסח - לשמר כל הארות החג גם לאחריו.....
יד	נוסעים אנחנו - ההכנה לקבלת התורה ע"י התורה.....

פֶּרֶשֶׁת אַחֲרֵי

יָם סוֹף אָמְרוּ (מְכִילֵת דִּר"י בְּשֵׁלַח מִסְכַּת דְּשִׁירָה פֶּרֶשָׁה ג) 'רֹאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם מִה שֶׁלֹּא רָאָה יִחְזָקָאֵל בֶּן בּוּזִי הַכֹּהֵן בְּנִבְוָאָה', וְלֹא נִתְבָּאָר שׁוֹם שִׁנּוּי בְּגִילוּי הַשְּׂכִינָה מִשְׁמַע שְׂכּוּלָם הָיוּ שׁוֹיִם לְטוֹבָה בְּהִרְאֻתָם 'זֶה קָלִי וְאֲנוּוָהוּ'.

וּמִבָּאָר ה'גִּנּוּי יִשְׂרָאֵל' כִּי 'קִבְּלַת הַתּוֹרָה' אֲכָן אֵינְנָה שׁוּוֹה בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא כָּל אֶחָד לְפִי עֲרִבּוּ כֶּךָ יִקְבֹּל - כִּפִּי הִכְנַתוֹ לְקִבְּלַת הַתּוֹרָה כֶּךָ הִיא תִּגְיַע אֱלִיּוֹ, וְעַל כֵּן הָיוּ כַּמָּה מִדְּרָגוֹת וּמַחִיצוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, מִה שֶׁאֵין כֵּן ב'קִרְיַעַת יָם סוֹף' - שֶׁם קָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָאֲמוּנָה בְּחֵי עוֹלָמִים, וּבְאֲמוּנָה אֵין הִבְדֵּל בֵּין גְּדוּלָּה לְקֶטַן וּבֵין צְדִיק לְשִׁפְחָה, וְכַלְשׁוֹנוֹ 'כִּי גַם הָאָדָם הַיּוֹתֵר קֶטַן בַּחֲכָמָה וּבְתַבּוּנָה, אִם רַק יֵאֱמִין בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה גְּדוּלָּה אִזּוֹ יִשְׁיֵג בְּמֹו הָאָדָם הַגְּדוֹל, לֵלֵא הִבְדֵּל', וְהֵינּוּ שְׁעַל יְדֵי אֲמוּנָה יִשְׁיֵג הַקֶּטַן כְּהִשְׁגַּת הַגְּדוֹלָב.

אֲשֶׁרִי הַמֵּאֱמִין כִּי בְּאֲמוּנָתוֹ יוֹדֵעַ הוּא אֵל נִכּוֹן שֶׁהֵכֵל בְּיְדֵי שָׁמַיִם' וְאֵין בְּכּוֹחַ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת דְּבַר קֶטַן כְּגִדּוּל, וּמִמִּילָא תְּמִיד מֵהֶלֶךְ בִּיִּשׁוּב הַדַּעַת, וְאֵינוּ נִחְפּוֹ וְנִבְהֵל לְהִשְׁיֵג צִרְכּוֹ, שֶׁהָרִי בְּרִי לוֹ שֶׁמִּמִּילָא הֵכֵל מִתְנַהֵל כְּרָצוֹנוֹ יִתְב"ש, וְאֵין לֵאל יְדוֹ לְהִשְׁיֵג דְּבַר שֶׁלֹּא נִגּוֹר עֲלָיו, וְלֹאִידֶךָ, מִה שֶׁנִּקְצַב לוֹ בּוֹא יְבוֹא עַד פֶּתַח בֵּיתוֹ, וְאִם כֵּן מִדּוּעַ עֲלָיו לְהִיחָפּוֹ וּלְהִיבַהֲלָב. וְנִמְצָא שֶׁהִבְהֵלָה

גִּדּוּל לֵה' - הַתְּחַזְקוֹת בְּאֲמוּנָתוֹ הַטְּהוּרָה

בְּפֶרֶשֶׁתָן* (פֶּסֶח), 'וְנָתַן אַהֲרֹן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גִּדּוּלוֹת גִּדּוּל אֶחָד לֵה' גִּדּוּל אֶחָד לְעֻזָּאֵל'. וּמִצִּינוּ בְּפִירוּשׁ רַבִּינוּ סַעְדִּיָה גֵּאֹן בִּיאוֹר נִפְלָא בְּטַעְמָא דְּמִילְתָא שְׁצִיּוּוֹה הַקֶּב"ה לְהַטִּיל גִּדּוּל אִיזָה שְׁעִיר יֵהָא נִבְחַר לֵה' וּמִי הוּא שְׁעִתִּיד לְהִשְׁלַח הַמְּדַבְּרָה, כִּי רָצָה הַקֶּב"ה לְלַמֵּד כָּלֵל גְּדוּלָּה בִּיסוּד הָאֲמוּנָה לְכָל תַּהֲלֻכוֹת הַחַיִּים, כִּי הֵכֵל בְּיְדֵי שָׁמַיִם, וְגַם כְּהִמָּה הַהוּלָכֶת לְאֲבָדוֹן - לְעֻזָּאֵל אֵין זֶה אֲלֵא כִּי כֶּךָ גִּזַּר עֲלֵיהָ הַקֶּב"ה כְּהִשְׁגַּחְתּוֹ הָעֲלִיּוֹנָה עַל כָּל פֶּרֶט וּפֶרֶט בְּכִרְוָאֵי עוֹלָם, וְעַל כֵּן 'בַּחִירַת' הַשְּׁעִיר לְעֻזָּאֵל הוּא עַל יְדֵי 'גִּדּוּל' שֶׁאֵין בּוֹ עִירּוֹב בֶּן אֲנוּשׁ בְּתוֹצְאוֹתָיו אֲלֵא נִיכָר בְּעֵלִיל שֶׁהוּא גִּדּוּל שָׁמַיִם וּבְגִזִּירַת עֲלִיּוֹן.

וְהִנֵּה עוֹמְדִים אֲנוּ סְמוּךְ וְנִרְאָה לִימֵי הַפֶּסַח בּוֹ 'עֲבֵרְנוּ אֶת הַיָּם' לְאַחַר שֶׁנִּקְרַע לְגִזְרִים בְּיוֹם 'שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח'. וּמִן הָרָאוּי לְהַסְמִיךְ אֶת דְּבָרֵי הַרְה"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִטְּשֶׁאֲרִטְקוֹב זִי"ע (גִּנּוּי יִשְׂרָאֵל בְּד"ה וִירָאוּ הָעַם) שֶׁהִקְשָׁה, מִדּוּעַ בְּמִתֵּן תּוֹרָה מִצִּינוּ שֶׁהַגְּבִיל הַקֶּב"ה אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִי קְדוּשָׁתָם, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חו"ל (מְכִילֵת פֶּרֶשֶׁת יִתְרוֹ כ כֶּד) שֶׁעַמֵּד מֹשֶׁה בְּמַחִיצָה לְעַצְמוֹ וְאַהֲרֹן בְּמַחִיצָה לְעַצְמוֹ, וְאַחֲרֵיהֶם הַזִּקְנִים וְרַק אַח"כ כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִילוּ בְּקִרְיַעַת

א. כְּתַב הַרְה"ק ה'בֵּית אַהֲרֹן' זִי"ע וז"ל, אֲאֲמוּרִי זְצוּקְלָה"ה (הַרְה"ק רַבִּי אֲשֶׁר מִסְטָאֲלִין זִי"ע) כְּשֶׁהִיָּה קוֹרָא בְּשַׁבַּת זֹו פֶּר' יוֹה"כ הִיָּה לוֹ גַּעְגּוּעִין גְּדוּלִים עַל יוֹה"כ כְּמַעַט עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ, וְהִיָּה אֹמֵר מִשְׁל, כְּשֶׁרוֹקֵחִין מְרַקְחֶת קוֹדֶם הַנִּישׁוּאִין בְּשִׁבִּיל הַנִּישׁוּאִין טוֹעֵמִין מִן הַמְּרַקְחֶת גַּם בְּשַׁעָה הִיָּה, וְכֶךָ בְּשַׁבַּת זֹו צָרִיךְ לְהַתְּעוֹרֵר בְּקְדוּשַׁת יוֹם הַכִּיפּוּרִים, עַכ"ל. ב. וְאִדְרָבָה עִיקַר מַעֲלַת הָאֲמוּנָה כְּשֶׁהִיא בְּפִשְׁטוֹת הַגְּמוּרָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָר מִרְן הַבַּעַש"ט הַק' זִי"ע - אַחֲרֵי כָּל הַמְּדִרְגּוֹת שֶׁהִשְׁגַּתִּי, עוֹזֵב אֲנִי אֶת כָּל הַמְּדִרְגּוֹת וְהַנְּנִי מֵאֱמִין כִּפְתִּי - בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה וְתִמָּה.

ג. וְכֶךָ פִּירֵשׁ הַרְה"ק רַבִּי דּוֹד מִטְּאֲלָנָא זִי"ע בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב (תַּהֲלִים קִיח ז) 'ה' לִי בַּעֲזָרִי וְאֲנִי אֲרָאָה בְּשׁוֹנָאִי, שֶׁאֵת הַהִרְגָּשָׁה אֲשֶׁר ה' לִי וְנִמְצָא עִמִּי בְּכָל עֵת, הַנְּנִי מִבְּרֶךְ לְעוֹזָרִי וְלֹאֹהֲבִי, וְאִילוּ אֶת הַהִכָּרָה הַמוֹטְעִית אֲשֶׁר אֲנִי הוּא הָעוֹשֶׂה אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים זֹאת אֲרָאָה בְּשׁוֹנָאִי וְאֶחָל לָהֶם קִלְלָה זֹו.

הַרְה"ק מִקְאֲבָרִין זִי"ע (דְּבַשׁ הַשְּׁדָה [מִשְׁנַת תִּרְס"ט] אוֹת רַכֵּב) בִּיאַר אֶת הַכְּתוּב (תַּהֲלִים קטו ד-ה) 'עֲצִבִּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם, פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ', עֲצִבִּיהֶם - הִנֵּה הֵם שְׂרוּיִים בְּעַצְבוֹת מַחוּסֵר פֶּרֶנְסָתָם, מֵאַחַר שֶׁחֹשְׁבִים שֶׁכֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂי יְדֵי אָדָם - שֶׁבִּיד הָאָדָם' תְּלוּי הַדְּבַר אִם יִהְיֶה לוֹ 'כֶּסֶף וְזָהָב' אוֹ לֹא, וְעַל כֵּן נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם אֲשִׁמִּים בְּמַצְבָּם וְהֵנָּה עֲצִבִּים עַל כֶּךָ, וְכָל זֶה גּוֹרֵם לָהֶם שִׁפָּה לָהֶם - אֵף שֶׁנִּיתֵן לָהֶם כֹּחַ בְּפִיהֶם לְהַתְּפַלֵּל, מִכָּל מְקוֹם לֹא יִדְבְּרוּ - אֵינָם שׁוֹפְכִים אֶת נִפְשָׁם בְּתַחֲנִינָה אֶל הַשֵּׁי"ת, וּמִמִּילָא אֲכָן מַחוּסוֹר לָהֶם.

וְכֵן בִּיאַר בְּסִידוֹר 'בֵּית אֲבֵרָה' בְּנוֹסַח הַתְּפִלָּה (מִנְחָה דְּשַׁב"ק) 'יִכִּירוּ בִּנְיָן וִידַעוּ כִּי מֵאַתָּךְ הִיא מְנוּחָתָם', אִם יִכִּירוּ בִּנְיָן וִידַעוּ שֶׁכָּל אֲשֶׁר יֵאָרַע לָהֶם מֵאַתָּךְ הִיא, וְלֹא נַעֲשֶׂה דְּבַר 'בִּידִי' אָדָם, אֲלֵא בְּדַבָּר ה', הִרִי יִדְעָה זֹו גּוֹפֵא הִיא מְנוּחָתָם, שֶׁהָרִי בִּזָּה תִּשְׁלּוּ נֶפֶשׁ הָאָדָם כִּי אֵי אֲפֻשֶׁר לְבָרִיָּה שֶׁבַּעוֹלָם לֹא לְהַרְוִיחַ וּלְהַגְדִּיל רְכוּשׁוֹ - א"כ מִה לֹו

והמרוצה מוכיחים על החסרון באמונה, ובכך ביארו צדיקים ענין טומאת 'שמונה שרצים', שזוהי טומאתן - שרצים בכל העת בלא מנוחה... ומעתה יש לומר כי הנה אמרו חז"ל 'קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף' (פסחים קיח.), וכמו שעל אף ה'קושי' נקרע הים למעשה בזכות

אמונתם בה' (שקצו לתוך הים במסירות נפש - כי אמר להם הקב"ה דבר אל בני ישראל ויסעו), כן נמי בכל 'קושי' הפרנסה - אם יאמין בראוי 'יקל' עליו עול הפרנסה וירווח לו בכפלי כפליים, וכן הוא בכל עת צרה ומצוקה - באמונה איתנה ישבר מעליו כל הדינים ויצא מאפילה לאורה.

לרדוף ולהחניף לעשיר פלוני או לעסקן אלמוני, ולבעל השפעה ידוע... לאידך, מה לו לדאוג מפחדו של פלוני, ומדוע יחשוש מאיומיו של אלמוני אחרי שאינו אלא כידא אריכתא כביכול של בורא עולם, ובלא שליחות וציווי ממעל אין בידו עשות מאומה...

ד. וכך פירש ה'מצודת דוד' את מה שנאמר (תהילים קמו ה) 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוקיו - מילת 'אשרי' משמשת בשנים לומר אשרי למי אשר שברו על ה' [וכאילו נכתב אשרי שא-ל יעקב בעזרו, אשרי מי ששברו על ה' אלוקיו], כי אין אושר גדול ממי שכל 'שברו' ותקוותו הוא על הבורא ית"ש.

ה. מעשה ביהודי שהיה מבריה סחורה בין בגבולות, עד שלדאבון לב נתקיים בו המאמר - 'לא לעולם חוסן', והוא נתפס בידי אנשי השלטון, אשר מיד קבעו לו זמן ל'משפט', וכה חמורה הייתה ה'עבירה' עד שריחף על ראשו גזר דין מוות. בצר לו שם היהודי את פעמיו אל היכל קדשו של הרה"ק ה'צמח צדיק' זי"ע בוויז'ניץ, בהגיעו מצאו נכדו של ה'צמח צדיק' - הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, ומשראה את פני היהודי נפולות חיזק את נפשו, ולאחר מכן ביקש מאתו שבצאתו מן הקודש יספר לו מה היו דברי הרבי.

ואכן, בצאתו סיפר ל'אהבת ישראל' שה'צמח צדיק' חיזקו ואמרו בדברי המדרש רבה (בראשית רבה סח ב) שבשעה שהלך יעקב אבינו חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, בא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, באותה שעה אמר יעקב אבינו 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי, שהרי בשעה שהלך אליעזר להביא את רבקה מה כתיב ביה, ויקח העבד עשרה גמלים וגו', ואני לא נזם אחד ולא צמיד אחד וכו'. חזר ואמר מה אנא מובד סברי מן בריי, חס ושלוש לית אנא מובד סברי מן בריי [כגוער בעצמו - מה אני מאבד את בטחוני מבוראי, לא ולא, אינני מאבד את בטחוני מבוראי] אלא עזרי מעם ה' וגו'. ובדברים אלו חיזקני ה'צמח צדיק' שלא אאבד חלילה את האמונה האיתנה מבורא העולם.

כשמוע ה'אהבת ישראל' את דברי החיזוק אורו עיניו ואמר לו, בא ואסביר לך מה היתה כוונתו של זקני הקדוש. דהנה ידוע - ששם 'הוי"ה' כסדרו מורה על מידת הרחמים, ואילו כשנכתב להיפך הרי הוא מורה על מידת הדין ל"ע. כיוצא בזה נמי בשם הטומאה 'סמא"ל' - כשהוא נקרא כסדרו הרי הוא מורה על מידת הדין והגבורה, אך אם מהפכים אותו, ונקרא 'לאמ"ס' מורה הוא על מידת הרחמים. וזה הרמוז בדבריו של יעקב אבינו, שהתחזק לומר לית אנא מובד סברי שהוא בראשי תיבות שם הס"מ במהופך, להפך את מידת הדין למידת הרחמים, וגם זקיני הק' ציווה עליך להתחזק בדברים אלו - שעל ידי חיזוק בבטחון זה תצא מאפילה לאורה, ותהפוך את הדין לרחמים.

מעניין לעניין. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע סיפר שפעם ישב הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע וערך את שולחנו הטהור בשבת חוה"מ סוכות. בתוך דברי קדשו נענה ואמר, 'אין העולם כולו שווה אפילו אנחה אחת. תוך כדי אמירתו נשבר ספסל אחד מפאת הדוחק בין החסידים, ופגע הספסל ברבי שלמה לייב אשר נאנח אנחת כאב. עמד שם חסיד אחד שניחון במידה יתירה של 'תמים תהיה', ושאל, הרי הרבי אמר זה עתה שאין העולם שווה אפילו אנחה אחת גרידא. ענה רבי שלמה לייב ואמר, אכן כדברך, אך בשעה שכואב נאנחים ונזעקים.

וביאר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע, כי רבי שלמה לייב התכוון לומר לו, כי וודאי מותר לאדם לזעוק כשכואב לו, אלא בתוך זעקותיו יזכור שבאמת אין העולם הזה שווה אפילו אנחה אחת. ולא יתפעל מהקורות אותו, באמונתו שהכל ממעל לטובתו.

ידוע המשל, למה הדבר דומה, לאב רחום הנוטל את בנו הקטן לרופא שיניים כדי שיטפל בו וירפא את שיניו המקולקלות הצריכות תיקון, וידוע שטיפול זה כרוך בכאבים עזים ומיחושים שונים, אך האב אנוס הוא, ורק מחמת שהוא חפץ בטובת הבן על כן הוא לוקח אותו אל הרופא שירפאו ויטיב לו לעתיד, ולכן ידבר אל לבו וישכנעו בטוב ובנעימים לבקר את הרופא ולהתגבר על היסורים, והנה באותה שעה שיטפל בו הרופא ויכאיב לו בוודאי שלא יקפיד האב אם יבכה הבן, כי כך היא דרך העולם לבכות ולהתאונן בעת צער, וכפתגם העולם המפורסם 'אז

ובן איתא ב'קדושת לוי' להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (פרשת בשלח בר"ה והנה ידוע) אם אדם בטוח בה' שהשי"ת יעשה לו כל צרכיו, גם למעלה ממלאין לו כל משאלותיו. אבל אם אדם הוא תמיד על פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אזי גם למעלה יחסר פרנסתו. ולכן אשרי איש שלא ישכחך ושם בטחונו בה', כי אז ה' צילך - כמו שהוא בוטח בה' שיעשה לו כל צרכיו, בן יתן לו ה' כל צרכיו.

בעי"ז כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (בבא בתרא סימן ה' סק"ח) השגחתו יתברך היא לפי מידת הביטחון^ה שהאדם משליך יתנו על בוראו יתברך^ט.

ס'טוהט וויי שרייעט מען' [-כשכואב צועקים], אבל אם יתרעם עליו הבן ויבא אליו בטרונאי ויטיח בו דברים קשים שכל כוונתו ומטרתו היא אך ורק כדי להרע לו, בוודאי יצטער האב ותתעגם עליו נפשו על דבריו שאין בהם שמץ של אמת. והנמשל מובן לכל בר דעת, שאין חסרון אם האדם בוכה על מצבו, כי כך ברא הקב"ה את עולמו וזה טבע הבריאה, אך העיקר שלא יתרעם ולא יקרא תגר על הנהגתו, ואף אם בעיני בשר נדמה לו שהוא סובל צער ויסורים יאמין באמונה שלימה שהכל לטובה ויקבלנו באהבה ובשמחה.

לעת זקנותו של הרה"ק רבי מרדכי חיים סלאנים זי"ע וכבר נחלשו כוחותיו בא הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לבקרו ולדרוש בשלומו. ואמר הרמ"ח שהנה אמרו חז"ל (ברכות ט:) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', ולמדו זאת ממה שנאמר (תהילים קטז יג) 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא', ועל אותו משקל לשון נאמר - 'צרה ויגון אמצא, ובשם ה' אקרא' (שם ג-ד), ומכאן שיש לקיים 'בשם ה' אקרא' בכל מצב, הן כשהקב"ה נהג עמו באופן של כוס ישועות אשא, ואף גם בהנהגת 'צרה ויגון אמצא', תמיד 'בשם ה' אקרא'.

ושמא תאמר היאך אפשר לקיים בשני מצבים הללו 'בשם ה' אקרא', תשובתך - מתוך 'סדר הפסוקים', כי יש שינוי בין שני אלו, שהנה 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא' נאמר בפסוק אחד (פסוק יג), ואילו 'צרה ויגון אמצא, ובשם ה' אקרא' נאמר בשני פסוקים הסמוכים זה לזה (סוף פסוק ג', ותחילת פסוק ד'), והיינו כי כדי שיוכל אף בעת 'צרה ויגון אמצא' לקרוא בשם השם ולהודות לו, יש לעשות הפסק ו'אתנחתא' - להתיישב בדעתו ולהתבונן ש'מאת ה' הייתה זאת' ואז יוכל לקרוא בשם ה' בשמחה.

ו. וכך אמר הרה"ק משינאווא זי"ע בשם הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שסגולה לפרנסה ללמוד שער הבטחון מחובות הלכבות (הובא בילקוט אוהב ישראל ערך פרנסה). [ואולי כוונתו כדברי הקדושת לוי - שכשאדם בטוח שהשי"ת יעשה לו כל צרכיו, אכן ימלא לו הבורא כל משאלותיו].

אמנם צריך להוסיף מילתא דפשיטא שאין כאן 'סגולה' בעצם האמירה... אלא שעל ידי הלימוד ב'שער הבטחון' ישריש בעצמו את האמונה והבטחון, ועי"ז יפתחו בפניו שערי הפרנסה. וחלילה לו להדמות לאותו פלוני שלמד בכל יום ויום ב'שער הביטחון', וביום מן הימים מצאוהו 'מבטח' את עצמו אצל סוכן ביטוח (אינשורנס), אמרו לו, הרי הנך מהעוסקים ב'שער הביטחון', ומה לך בהאי מקום, נענה אותו אוויל, אכן עוסק אני בלימוד שער הביטחון, אך כאן באתי ל'יתר ביטחון' - והיינו שכל ידיעת הבטחון שלו לא הועילה במאומה שבלבו יהיה סמוך ובטוח, ו'יחיה' עם בטחון ושלמות הנפש (ואין הדברים אמורים אם לעשות 'ביטוח' אם לאו... אלא שאף מי שביטח את עצמו יזכור שה'ביטוח' ביד ה' הוא וכל מעשיו אינם אלא בתורת השתדלות).

שאל אחד הרופאים את הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע, ילמדנו רבינו - מה הם עיסוקיו של הרבי, ענהו ה'דברי חיים' הנני מתעסק בבניית 'גשר', ומשתמה הרופא לפשר דבריו, ביאר לו הד"ח שהוא בונה גשר ממחו אל ליבו (מעל העורף) - לחבר את כל הידיעות אשר במוחו אל תוככי לבו, שאף הוא יהא משועבד לעבודתו ית"ש.

ז. ויסמוך רק על הבורא בלבד ולא על בני אדם כלל, ראה נא מה שכתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע במכתב לאי מי שביקש הימנו שיפעל אצל פלוני עבורו, ולא מצאתי להרבות עליו בבקשות, וסמכתי למה שהיה מרגלא בפומיה דהחפץ חיים זלה"ה דמבן אדם אין מרבין לבקש. כי מה כח יש באדם, הלא אך לאלוקים הכוח והגבורה לעזור לאיש (הובא בארחות איש פ"א אות כ).

ח. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר חולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו תהלים, תוך כדי ישיבתם שם, שמעו התלמידים קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם הקורא להם מחדרו,

באר הפרשה - אחרי

ולאזו דווקא בצדיקים קאירינגן, אלא כל המרבה באמונה וביטחון הרי זה משובת, ואפילו אם אינו ראוי ואינו כדאי. כדאמרו חז"ל (מדרש תהלים לב יב) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו - ר' אלעזר בשם רבי אבא אמר אפילו רשע בוטח בה' חסד יסובבנו'.

נהורא ביה שריא - האמונה שבתוך הקושי מונח הטובה אמר נעים זמירות ישראל, כי שבת הוא לבורא עולם שהוא 'המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר' (תהלים קמו ח). וביארו צדיקים שרמוזו יש כאן למי שמתנסה בייסורים קשים ומרים, ונראה לו ש'עננים

בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וכבר ביקש מהם להביא לו כוס חמין ותה, לא עבר זמן רב ועמד הרה"ק על רגליו כאחד האדם.

פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסברא לכון מאי דהוה הכא, בעת שכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מורי ורבי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע שאמר על הפסוק (תהלים לב י) 'הבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש - הבוטח בה' חסד יסובבנו... והסביר הרה"ק באותה שעה התחזקתי בדעתי בביטחון, וקמתי לרדת מעל מיטתי, אך תיכף נפלתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי מראה לי כסימן שעדיין לא הגעתי לכלל הביטחון השלם בבורא. על כן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שקרא הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע - בבריות גופא ונהורא מעליא.

מעשה היה בימיו של הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, שאנשי השלטון פשטו על החנויות ברחוב העיר - לבדוק ולמצוא את המשתמטים מתשלומי המכס לשלטונות. אחד מבעלי החנויות בעיר רץ מיד אל הגר"ח, וביכה לפניו את רוע מצבו - כי היה הלה 'משתמט' גדול מהמוכסים, ועתה אם יתפסוהו רע ומר יהיה גורלו...

החל הגר"ח לשוחח עמו, והעמיק עמו היטב באין עוד מלבדו. שאין דבר בעולם הנעשה מאליו. והכל כאשר לכל נעשה מן השמים. תוך כדי עיסוקם בסוגית אין עוד מלבדו, באו ואמרו להם שאנשי השלטון עזבו את העיר - ושובו על עקבותם. והפליגו הכל במופת שערך הגר"ח.

נענה הגר"ח ואמר לא מופת ולא בן מופת, אלא כך טבע הקב"ה בבריאה - בכוח האמונה באין עוד מלבדו יש ביד האדם להמשיך הרבה חסדים, ולפעול לעצמו ריווח הצלה וישועה מכל צר.

מסופר על הגה"ק מנובהרדוק זי"ע כי היה לו בית קטן בלב העיר - מחוץ למושב בני אדם, בו היה מתבודד רבות בעסק התורה ובעיון המוסר. באחד הלילות באישון ליל, כלה השמן שהיה לו למאור, ולא היה אפשר לו להמשיך בלימודיו, לכן חיזק עצמו במידת הבטחון כי לא כלו רחמי ה', ואין נבצר ממנו להביא לו אש ואור אף לעת הזאת - ולשם 'השתדלות' פתח את הדלת, ואכן על פתח הבית עמד מאן דהו ונתן לו שמן למאור וחייתה נפשו, ולא ידע מי הוא זה ואיזה הוא אשר נתגלה לו מן השמים להאיר לו. בבקרו של יום אסף הנובהרדוק'ער את שאריות השמן למען יעמדו ימים רבים למשמרת לזכר הנס שנעשה בכוח הביטחון. לימים פרצה שריפה בביתו, ובין הכל כילתה גם את שארית אותו הנר. שמח הנובהרדוק'ער לשמוע על כי כן אירע, באמרו, הנה עצם מה שהחזקתי את שארית הנר היה פגם בביטחון, כי מה ראיתי להפליא את הנס הלז יותר משאר הנסים שהבורא עושה עמנו בכל יום בכל עת ובכל שעה - על ידי הבטחון. על כן כילו מן שמיא את הנר.

ט. ובוה מסביר שם החזו"א מדוע 'תלמידי חכמים' פטורים מלשלם מס לשמירת העיר (ב"ב ז:), וז"ל. מצאו חכמים שאין ליטול מהם לנטירותא, אחרי שבאמת תורתן מגנת עליהם, ואינם נתונים תחת מקרי הטבע כשאר בני אדם, כי השגחתו יתברך הוא לפי מידת הבטחון שאדם משליך יהבו על בוראו יתברך... נראה מדבריו כי התורה מגינה על האדם בזכות שנעשה על ידה מאמין ובוטח בה'.

י. יש שביארו את הכתוב (תהלים צד יא) 'ה' יודע מחשבות אדם', יודע מלשון שבירה, כדכתיב (שופטים ח טז) 'ויודע בהם אנשי סוכות', שפירושו מלשון שבירה. והיינו שהקב"ה שובר את כל מחשבותיו של האדם החושב יומם ולילה על עצמו בלבד, ומלמדו דרך אמונה לראות את הקב"ה בכל מצב.

כתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע לבאר בקרא (במדבר י לב) 'והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו'. והיה הטוב אשר ייטיב - עיקר ה'טוב' - שה' עמנו.

כך ביאר הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה פרשת בהעלותך) את הכתוב (שם יב ח) 'ותמונת ה' יביט', שבכל מה שהביט - ראה תמונת ה' (יביט בגמטריא שם הוי"ה ב"ה - עם האותיות והאחד) כלומר, שבכל עניין מענייני עולם ראה את ה' - שהוא עשה ועושה את כל מאורעות ומקרי העולם.

מה שנראה בעיני בשר כחושך ואפילה אינו כן באמת, וצריך רק לגלות את ההסתר.

וְכֵן מְבִיא הַצֵּל"ח (פסחים נ). שישמע בילדותו מהרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוהר"ר אפרים ריישר זצלה"ה מגיד דק"ק בראד, לפרש דבריהם (שם) 'על בשורות טובות אומר 'ברוך הטוב והמטיב', ועל בשורות רעות אומר 'ברוך דיין האמת', לעולם הבא כולו הטוב והמטיב'. כי בעולם הזה נדמה בעיני האדם שהטובה עבורו היא 'בעתיד' - כאשר ינצל ויגאל מן היסורים והפורענות, ולכן מברך 'ברוך דיין האמת' על בשורות רעות, אבל לעתיד לבוא יכירו וידעו שגם הצער והיסורים עצמם היו לטובה, ועל כן יברכו על הכל 'ברוך הטוב והמטיב', ובכך יוכל להתחזק בעת צרה באמונה בחי עולמים, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ו) 'ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם'.

אל הנער הזה התפללתי - כוחה של תפילתו של כל יהודי באשר הוא

ועל הכל יזכור מה שאמרו חז"ל (סנהדרין מד:) 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה'. נוראות מצינו בשבחה של תפילה, כי הנה חז"ל דרשו (ברכות לא) באריכות את פסוקי בעניין לידתו של שמואל הרמתי. ושם נתבאר על פי דרשות בפסוקי ה'נביא', שבהיות הנביא שמואל נער צעיר למד תורה אצל עלי הכהן, והורה

שחורים' באו עליו והם מחשיכים בעדו את אור השמש, ידע שבאמת כל 'חשכות' עננים הללו אינה אלא מפני ש'המבין לארץ מטר' - ומשכן ה'מטר' בתוך אלו העננים, ומתוך צרה יבוא הגשם להשקות צמאי חסדיך, ולא היתה זאת לרעה כי אם לטובה".

והנה מדרך העולם לצפות ולייחל מתי ינצל כבר מן הצרה ויצא מאפילה לאור גדול, ובודאי שכולנו מתפללים על כך שתהא שמחה וששון ליהודים וכל היסורים יתהפכו להרחבה ותענוגים, אך המשיכיל יודע לנצל עת צרה כראוי, שהרי באותה שעה הרי הוא קרוב אל יוצרו ובוראו, וכמו שנאמר (תהלים לד יט) 'קרוב ה' לנשברי לב', ובדיעבד ישמח על הזכות שנפלה בחלקו להיות קרוב אל השכינה, וידע כי לא יאריך הזמן וכבר ימצא עצמו מחוץ לצרה, ע"כ ינצל וישמח בכל רגע שהוא עדיין קרוב אל ה' בקירבה עצומה.

וכבר איתא בגמרא (חגיגה ה.) 'כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם', ובפשטות הכוונה, שבני ישראל למודים בצרות ויסורים ומי שאינו מתייסר בהסתר פנים סימן מובהק הוא שאינו מזרע אברהם יצחק ויעקב, אך הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ביאר (דף סז:) דהכי קאמר, מי שאינו רואה בהסתר ובעת יסורים את הפנים וגילוי השכינה, הוא בודאי אינו מהם (מכלל בני ישראל), כי יהודי רואה את פני ה' בכל עת ובכל מצב, ויודע שגם

יא. משל למה הדבר דומה, כמו ה'קפיץ' (ספרי"ג) אשר מתרחב ומצטמק לפי ידי הממשמש בו, והנה כמה שתדחקה הדק היטב היטב - אזי כאשר תעזבהו יקפוץ ה'קפיץ' למעלה למעלה, וירידה זו צורך עליה. על זה הדרך בעת ש'דחוק' לאדם מאד מאד כל זה הכנה הוא לטובה והרחבה עצומה שבוא תבוא אליו בקרוב ממש.

יב. יש לבאר ממעשים שבכל יום, שכאשר חולה נופל למשכב רח"ל הרי הוא מחזור אחר רופאים גדולים ומומחים שהם ינתחו אותו ויעלו ארוכה למכתו, ואילו כאשר אדם נוסע על כנפי נשרים ב'פליגע"ר' למדינת הים אינו מברר ובודק האם מנהיגו [הנקרא בלע"ז טייס] הינו מומחה גדול, ואינו מוכן מדוע אינו מברר והרי סכנה גדולה היא לנסוע עם מי שאינו מומחה. ומאי שנא בין הרופא לטייס, אך התשובה לכך פשוטה מאד, כי בנסיעה באוויר השמים מצטרף גם הטייס עמו, ואף הוא בכלל הסכנה, לכן סמוך לב הנוסעים שיעשה מלאכתו נאמנה. משא"כ הרופא שהוא עצמו איננו בכלל הסכנה ואינו אלא מטפל בחולה, לפיכך יש מקום לחשוש שמא ישקר ויאמר שהוא מומחה כדי להתלמד עליו וכיוצא בדברים אלו.

וזה מה שאמר דוד אינני מתיירא ומפחד משום דבר בעולם, שהרי 'ה' לי בכל מקום, א"כ מה יש לי לפחד. וכדוגמת ילד קטן המתהלך יחידי בלילה והוא מפחד מן הליסטים ושאר מרעין בישין, אך אם אביו אוחו בו ביד ימינו בודאי לא יפחד כלל, וכן צריך האדם להאמין שהקב"ה עומד לצדו לסעדו ולתמוכו, ועי"ז לא יארע לו שום נזק.

יג. מפורש איתא ב'בית אלקים' להמבי"ט (שער התפילה ריש פרק יב), שיש שתי תפילות הנשמעות יותר, חדא מה שמתפלל האדם בטרם באה עליו הצרה, והיינו דאמרי 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה', ואידך התפילה שהיא על אחרים, ככתוב (איוב מב י) 'וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו'.

אלא ביאורו, כי כשם שיעקב אבינו מילא פיו תפילה שלא תצליח מעשה הגניבה ביד לבן חותנו, כך אף עמד לבן בתפילה לפני קונו וביקש שיצליח לגנוב כראוי, וכדאמרו (ברכות סג. בגרסת עין יעקב) 'גנבא אפוס מחתרתא, רחמנא קרייה', פירוש אף הגנב מתפלל בשמותו בפתח המחתרת הרי הוא קורא לאלוקיו שתצלה גנבתו בידו ולא יתפס. ואותה תפילה שיצאה מפה מאוס של לבן הרשע על עסקי גניבה עמדה לרועץ לתפילתו הטחורה של יעקב איש תם, ועל כן צלחה לו גניבתו... ללמדך שאף תפילה פחותה מאדם שפל יש לה אהבה במרומים והרי היא מקובלת לפני מי שאמר והיה העולם...

צא ולמד מדברי בעל העיקרים (מאמר ד' פט"ז) וז"ל, 'זה הדבר נתבאר במקומות הרבה, ובפרט במנשה בן חזקיהו מלך יהודה, שהיה רשע גמור ולא היה מי שמרה והפליג בעוול כמוהו לפניו ולאחריו, ואעפ"כ נאמר בו (דברי הימים ב' לג יב-יג) 'ובהצר לו חילה את פני ה' אלוקיו וגו' ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבהו ירושלים למלכותו'. ולמדנו מזה שני דברים, האחד, שאף אם יהיה המתפלל בתכלית הרוע במנשה, מוכן לקבל חסד על ידי התפילה. והשנית, שהתפילה היא נשמעת אף מתוך הצרה, כמו שאמר הכתוב 'ובהצר לו' וגו', וזה מורה על גודל הפלגת חסד השי"ת על ברואיו, שמדרך האנשים לומר 'ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם'. אבל השי"ת הוא חפץ חסד וימינו פשוטה לקבל שבים ככל עת ועת'.

בך ביאר הגה"צ רבי לייב חסמן זצוק"ל (מובא בסללי אורות, ויקרא) את הכתוב (תהלים כב כה) 'כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ובשוועו אליו שמע'. ומקשה, בשלמא אם היה מדובר לגבי 'קרבן' היה איזו הוה אמינא לומר שקרבנו של העשיר המביא שוורים ובהמות חשובים יותר מקרבנו של העני שאינו מביא אלא בני יונה או מנחה ממעט סולת. ואכן, לאפוקי מ'מחשבות' אלו גילתה התורה (ויקרא כ א) 'ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' ודרשו חז"ל (מנחות קד): 'אמר הקב"ה - מי דרכו להביא מנחה, עני. מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני'". והיינו שכלפי מעלה שניהם שווים 'אחד המרבה

הלכה בפני רבו ועל ידי כן התחייב מיתה. באותה שעה באתה חנה אמו לפני עלי הכהן והתחננה לפניו שיחוס עליו ויפעול במרומים שלא ימות בנה. ולאחר שהכהן הגדול אמר לה שעתה ימות בנה, אך תחתיו יוסיף ה' לה בן אחר, אף יותר גדול משמואל. ענתה חנה ואמרה לפניו (שמואל א' א כו-כו) 'בי אדוני, חי נפשך אדוני, אני האשה הנצבת עמכה בזה להתפלל אל ה'. אל הנער הזה התפללתי ויתן ה' לי את שאלתי אשר שאלתי מעמו'. ביארו צדיקים, כי כך היו דבריה. הנה לא תוכל לקחת מעמדי את זה הבן, ואין כל כוח שבעולם שיוכל להזיק את בני שמואל ולהזיקו. וכל זאת למה, כי אל הנער הזה התפללתי הלא נער זה אשר לי, התפללתי עליו, 'ער איז א אויסגעבעטן קינד' הלא הוא בן שפעלתיו על ידי התפילה. ואם כן, עצומה היא כוח התפילה להגן בעד בני, שלא יוכל כל כוח שבעולם להזיקו, ואף לא תוכל לקחת מעמדי את זה הבן אשר שאלתי מעם ה'... מכאן יוכל האדם ללמוד כוחה של תפילה מה היא, ועד כמה מגינה היא התפילה בעד המתפלל.

עתה אם יאמר האדם, מה לי ולכל הדברים אמורים, הללו היו קדושי עליון, צדיקים מהדורות הראשונים ולכן שמע אלוקים לקול תפילתם ושוועתם, אבל אני, מה אני ומה חיי שתהא תפילתי חשובה ומקובלת לפני שומע תפילה. אף אנן נענה בתריה בביאורם הנורא של קמאי, שהנה בעת שרדף לבן הארמי אחרי יעקב ויחר אפו עליו, באותה שעה דיבר יעקב אבינו ע"ה עמו קשות, ובתוך דבריו נענה ואמר לו (בראשית לא לפ) 'טריפה לא הבאתי אליך. אנכי אחטנה מידי תבקשנה גנובתי יום וגנובתי לילה...' והרבה יש לתמוה, וכי באיזו זכות לא נפלה טריפה בכל עדרי הצאן של לבן אשר היו אצל יעקב, אין זה אלא מחמת התפילות שאותו צדיק התפלל לפני קונו ולפני ה' ישפוך שיחו. ואם כן צריך ביאור, היאך הצליח לבן לגנוב מעדריו של יעקב, ויעקב אומר שהוא היה משלם על כל אותן הגנבות, והרי כשם שהתפלל על ה'טריפה' כך נמי התפלל על ה'גניבה' והיאך הצליח לבן לגנוב מהצאן.

יד. איתא במדרש (ויק"ר ג ה) מעשה באגריפס המלך שאיוותה נפשו להקריב ביום אחד אלף עולות קרבנות לה'. על כן ציווה הכהן הגדול שבאותו יום לא יקריבו בני אהרן הכוהנים שאר קרבנות נדבה מלבד קרבנותיו של המלך, כך יספיק הזמן להקריב את כל האלף עולות. משך אותו היום הגיע עני אחד אל הכהן וביקש מעמו שיקריב עבורו

לא בזה ולא שקין ואף תפילה כזו נשמעת באהבה לפני שוכן מרומים^ז.

וחי בהם - ענין ההתחדשות והחיות הנדרשת לאדם

בפרשתן (יה ה), 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', רמזו בה ה'של"ה' הק' (שער האותיות ז' - זריות) שעל האדם לקיים את ה'תורה והמצוה' בחיות ובזריות ולא בעצלותיים, כשיש באדם רוח עצלות ועצבות... המכביד כל אבריו של האדם^ז, קרוב לענין שפירש

ואחד הממעיט^ז. אך כשאנו עוסקים בענין 'תפילה' איזה חידוש יש בדבר שלא בזה ולא שקין ענות עני, וכי יש איזו הפרש וחילוק בין תפילת העני לתפילת העשיר (ואדרבה, פעמים שהעני מתפלל ביותר כוונה שהרי לבו נשבר בקרבו). אלא ביאורו, ש'עני' האמור כאן הכוונה לעני בדעת, וכמו שאמרו חז"ל (נדרים מא.) 'אין עני אלא בדעת'. ובא הכתוב לומר כי לא בזה הקב"ה ולא שיקין את תפילת העני בדעתו^ז, כשכל תפילתו מחוסרת דעת מבלי כוונה ראויה, ואף רוח חיים אין בה, מכל מקום

שני תורים, אך הכהן סירב מהטעם האמור. בכה העני ואמר לו, את פרנסתי אתה חותך, וסיפר, בכל יום אלוקי בעזרי ואני צד ארבעה תורים. שניים מהם מקריב הנני למזבח ושניים הנותרים לוקח אני לצורך פרנסתי. ועתה אם לא תיקח מעמי את שני התורים למזבח, אתה חותך את פרנסתי ושמא למחר לא יחיש לי הבורא ארבעה תורים. לקח הכהן והקריב את שני התורים. באותו יום גילו מן השמים בחלום הלילה לאגריפס. הנה הקרבת היום אלף עולות לרצון לפני ה', אך שני התורים של העני הלזה שהקריבם בכל לבו עלו לרצון אף יותר מכל אלף העולות...

טו. סיפר הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע ששמע מאביו הרה"ק רבי צבי מרודניק זי"ע. בעיר קראקא הייתה אשה אחת שנכנס רצון בלבה שיקברוה לאחר מלאות ימיה ב'בית החיים' הישן בעירה, שבו נטמנו ה'מגלה עמוקות', הרמ"א, הב"ח, ועוד רבים קדושי עליון ומצוקי ארץ. באמת היה רצון זה בגדר 'חלום' כי כבר מאות בשנים פסקו מלקבור באותו בית החיים, ואף רבנים וגדולים נקברו אך ורק בבית החיים החדש דקראקא, אלא שאותה אשה לא אמרה נואש, והייתה משכמת ומערבת לבית הכנסת - להתפלל ג"פ ביום, שיחוס הבורא וימלא (שיגעונה ו)רצונה להיקבר בבית החיים הישן דייקא. בכל עת שהיתה פוגשת תינוקות של בית רבן הייתה מבקשת מהם שיחוסו עליה ויברכו אותה בברכה ובתפילה שתזכה להיטמן בבית החיים הישן. עד שכבר היו כל ילדי העיר קראקא יודעים לומר לה 'א' גוטן טאג מומע, דו זאלסט באגראבן ווערן אין אלטן בית הקברות' (בוקר טוב, שיקברו אותך בבית"ח הישן). אף בעת שמחות צאצאיה, נכדיה וניניה היתה מבקשת מהחתן והכלה שיברכו אותה לקיום משאלתה זו.

ויהי היום, והאשה נתבקשה לישיבה של מעלה, בעת ה'הלוויה' החל לרדת שלג עז שנערם על פני העיר... עד שלא היה שייך במציאות לשאת אותה עד הביה"ח החדש, ובלית ברירה הטמינה בבית החיים הישן... נענה הרה"ק ואמר 'דבר זה היה חידוש אצלי' שתפעל תפילה אפילו על 'שגעון' כזה... ומכאן נלמד כוחה של תפילה.

טז. איתא במס' תענית (יט: כ.) ת"ר פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות, הלך נקדימון בן גוריון אצל אדון אחד ואמר לו הלוויני שתים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים, ואני אחזירם לך עד זמן פלוני, ובאם לאו אתן לך בעדם י"ב ככרות זהב. ויבוא זמן הפרעון, והגשמים עדיין לא ירדו, שלח האדון לנקדימון הגיע זמנו לפרוע י"ב ככרות זהב, שלח לו נקדימון, עוד היום גדול ועדיין אפשר שיתמלאו המעיינות מגשמים שירדו, וכך נשנה ונשתלש הדבר במשך היום, עד שהגיע שעת בין הערביים, וראה נקדימון שהשמש נוטה לשקוע ועדיין לא ירדו גשמים, נכנס לבית המקדש, נתעטף ועמד בתפילה, ואמר ריבונו של עולם גלוי וידוע לפניך, שלא לכבודי ולא לכבוד בית אבא עשיתי זאת, אלא לכבודך עשיתי שיהיו מים מצויין לעולי רגלים, על כן אבקשך ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה, מיד נתקשרו שמים בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו המעיינות במים והותירו. וצריך ביאור מדוע המתין נקדימון בן גוריון עד סוף היום ורק אז הלך לשפוך את נפשו בבית ה', וי"ל, שרצה להתפלל מעומק קירות לבו, וידע שאם יתפלל מיד בבוקרו של יום לא תהא התפילה מכל לבו, כיון שתוך כדי תפילתו יהיה לו מקום לחשוב - עדיין אפשר שירדו גשמים עזים בדרך הטבע, לכך המתין עד שעת בין הערביים, שאז ידע בבירור שבדרך הטבע אי אפשר שירדו הגשמים וימלאו את המעיינות מבעוד יום, ואינו יכול לסמוך על 'טבע' העולם שירדו גשמים, ועליו להישען רק על אביו שבשמים, ותפילה כזאת אכן פעלה פעולתה לטוב, והביאה גשמי ברכה שמילאו את כל י"ב המעיינות.

יז. ועיקר כל ה'תורה והמצוה' לקיים 'וחי בהם' בחיות והתלהבות, ידוע העובדא שפעם הילך מרן הבעש"ט הק' זי"ע בסמוך לנהר, והימים היו ימות החורף באותן עיירות שהקור מתגבר למאד, ומי הנהר קפאו עד שהיה

כי היא מקור הברכה - סגולת השבת להשפיע על האדם שפע ברכה עד בלי די

בפרשתן (טו ל), 'כי ביום הזה יכפר', כאן נתבאר גדולת יום הכיפורים שבני ישראל יוצאים ממנו נקיים וזכים ומרוצים לפני אדון הכל. אבל באמת אין צורך להיות 'יושב ומצפה' לכך משנה לשנה, כי 'מתנה טובה' נתן לנו הקב"ה ושבת שמה, ובכל שבת ושבת מתרצה לנו אבינו שבשמים כביום הכיפורים ממש. וכך כתב ה'מנחת שבת' בהקדמה, וז"ל. 'והלא כל עיקר חרדת יוה"כ הוא משום שהוא יום סליחה וכפרה, אשר עליו נאמר 'כי ביום הזה יכפר', וא"כ הלא יש לנו ב"ה יותר מחמישים ימי הכיפורים בשנה, דחינו כל השבתות, ומציין לדברי הש"ס (שבת קיח:) 'כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובר עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו', וביאר המ"ז (או"ח סימן רמב) דבדאי אין השומר שבת זוכה למחילה בלא תשובה, אלא כוונתם לומר, שאם ישמור אדם שבת כהלכתו וישוב בתשובה אף על כריתות ומיתות ב"ד, לא יצטרך לסבול יסורים ומיתה כדי למרק עוונותיו, כי בשכר שמירת שבת יזכה לכפרת עוונות. לפי זה מוכיח ה'מנחת שבת', ששמירת שבת מכפרת יותר מיום הכיפורים, דהא גבי יום הכיפורים פסק הרמב"ם (הלכות תשובה פרק א הלכה ד) דאינו מכפר על כריתות ומיתות ב"ד בלא יסורים, ואילו בשבת מתכפר לו בתשובתו אף מבלי יסורים.

ובך אמר הגאון רבי חיים מוואלווין זצ"ל שאם היו מתכוננים ברוח ובנפש לקראת השבת באותן ההכנות שהעולם מכינים את עצמם לקראת יוה"כ היו זוכים להרגיש בשבת את האור הגדול דומיא דיוה"כ פ,

רש"י במסכת ברכות (נא.) על הדברים הנאמרים בכוס של ברכה, ואחד מהן 'חי', פירש רש"י (ד"ה חי), פרישק"א בלע"ז. כלומר, שהוא בריא ולא הופג טעמו, והכל ענין אחד. כי את התורה הקדושה על האדם לקיים באופן של 'וחי בהם' - לחיות בהתחדשות בתורה ועבודה"ה.

ובאמת, מצד טבעו של עולם - חיותה של נפש האדם באה מ'חידושים' (חדשות - נייעס), אמנם, אם ימצא אותם בתורתו ועבודתו מה טוב ומה נעים, ואם לאו סופו לחפש אחר 'חידושים' במקומות שאינם רצויים עבורו. וכך ביאר הרמ"ק ה'חתם סופר' זי"ע (עיי' בתורת משה ראה) את הפסוק (דברים יא כו-כח) 'את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוסיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום. והקללה אם לא תשמעו... ללכת אחרי אלוסיים אחרים אשר לא ידעתם, והנה, דרשו חז"ל (ע"י רש"י שם כו טז) 'היום - בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים'. ולכאורה צריך ביאור, אם הכתוב מדובר בענין ההתחדשות מדוע אמר 'והקללה אם...' וכי עבור מניעת ההתחדשות תבוא קללה על האדם, ועוד, היאך אפשר לומר שהכוונה היא על עניין ההתחדשות בשעה שנכתב להדיא 'והקללה...' אם לא תשמעו... וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום'. עוד צריך ביאור, מדוע לא היה סיפק לאמר 'ללכת אחרי אלוסיים אחרים' והוצרך להוסיף 'אשר לא ידעתם'.

אלא ביאורו כדלעיל, שמכיוון שלא מצאה נפשו די סיפוקה ב'חדשות' בתורה, בע"כ הלכה לחפש סיפוקה במקום 'עבודה זרה' - עבודה שלא הכיר עד הנה ו'חדשה' היא לו. נמצא, שעצם הדבר שלא קיים תורה ומצוות ב'התחדשות' זה גופא גרם לו שילך לעבוד עבודה זרה. ולכן נענש כל כך.

אפשר להלך שם ביבשה בתוך הים. והנה ראו התלמידים היאך שהבעש"ט מתבונן בנעשה שם, אחמ"כ נענה אליהם, הראיתם כוחה של קרירות, כי ראיתי אחד מן הערלים חורט על הנהר הקפוא צורת שתי וערב (והוא כע"ז ממש, שו"ע יו"ד קמא), והרי אין לך דבר טהור כמי הנהר - מים חיים המטהרים כל צרוע וכל זב, ואף הם עצמם אינם מקבלים טומאה (פסחים טז.), ויהי אך 'קפאו' המים, אפשר לחרוט בהם צורת טומאה חמורה. לדידן ייאמר, עד כמה יש לנו להזהר ולהשמר מ'קרירות', ועלינו להלהיב ליבנו ונפשנו ב'שלהבת אש קודש' לה' ולתורתו, ובזה נזכה לטהר ליבנו קמיה אבינו שבשמים.

יח. יש שהוכיחו מדברי הירושלמי (סוכה ג א) שמפרש טעמא מדוע 'לולב היבש פסול' דכתיב (תהלים קטו יז) 'לא המתים יהללו י-ה'. והלא דברים קל וחומר, ומה אם המקיים מצוה כשהוא מלא חיות - אלא שהלולב שבידו יבש הוא, אינו יוצא ידי חובתו משום 'לא המתים יהללו י-ה', ק"ו בן בנו של ק"ו כאשר הלולב ירוק ומלא חיות אלא שהאדם הנוטלו 'יבש' הוא, מבלי חיות, בודאי שיש בו חסרון של 'לא המתים יהללו'...

הכתוב 'ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל יבדילני ה' מעל עמו' - כלומר שלא יאמר גר צדק מאין אוכל בעולם הזה. כמו"כ אל יאמר הסרים 'הן אני עין יבש' ובמה אוכל לעולם הבא. ומדוע - 'כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי... ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת', דאע"פ שאין לו זרע של קיימא יזכה על ידי שמירת שבת שהיא מקור הברכה לעולם הבא, וכן 'ובני הנכר הנלוים על ה' לשרתו ולאהבה את שם ה' להיות לו לעבדים' אלו הגרים יש להם גם כן תקנה על ידי 'כל שומר שבת מחללו ומחזיקים בבריתי', כי בזה זוכים לשני עולמות, ולא יחסר להם מאומה בזה ובבא.

לעשות רצונך ולעבדך - חשיבות בני ישראל במלחמתם עם היצר בקום ועשה

בפרשתן (טו טז-י), 'והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת', ופירש רש"י, 'כשמניח הגורל עליו קורא לו שם ואומר לה' חטאת', אמנם גבי השעיר לעזאזל נאמר (פסוק י) 'והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל' ולא מצינו לשון עשייה, ואכן אין צריך להניח עליו את הגורל ואין צריך לקרוא לו שם ולומר שיהא שעיר זה לעזאזל (תו"כ ב ה), ולכאורה צ"ב מה נשתנה זה מזה, ואמר הר"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע דמהכא חזינן, שאם רוצה אדם להקריב קרבן לה' - להתרצות לפניו, עליו לעשות מעשה, לקום ממקומו, להתנער מעפרו ובוזה יזכה להתקרב לקדושה כ"א. משא"כ בסטרא אחרא סגי בשב ואל תעשה כדי להגיע

נמצא שאין לנו יום הקדוש רק פעם אחת בשנה, אלא חמישים ושנים פעמים בשנה יט.

והר"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע אמר, דהנה אמרו חז"ל שאמרו (שבת י:) 'אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם', ובפשטות מבינים, שהוריד הקב"ה את השב"ק ונתנה לנו בהאי עלמא, אך האמת אינו כן, אלא שביום זה הקב"ה מעלה את ישראל ומכניסם לתוככי בית גנזי, ונמצא שכל יהודי עולה ומתעלה ביום השבת להיות במחיצתו ובאוצרותיו של מלך מלכי המלכים בביכול.

הנה כתיב (ישעיה נב-ה) 'אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו וגו', ואל יאמר בן הנכר הנלוה אל ה' לאמר הבדל יבדילני ה' מעל עמו, ואל יאמר הסרים הן אני עין יבש, כי כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי, ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת'. וביאר הגאון רבי שמואל שמעלקא מסעליש זצ"ל בעל ה'צרור החיים' פסוקים אלו באופן נפלא, דהנה בעולם הזה אוכלים הבנים בשכר אבותיהם שקיימו מצוות ומעשים טובים, לאידך, בעולם הבא הבנים מזכים את אבותיהם [כמו שאמרו (סנהדרין קד.) ברא מזכה אבא], ולפי זה יש מקום טענה ל'גר' למעון 'מה נאכל' בעוה"ז, שהרי אין לו זכות אבות, וכמו כן אפשר שיטען הסרים טענה דומה לגבי עולם הבא שלא יוכל לזכות לעולם הבא מאחר שאינו יכול להוליד בנים. לזה אמר

יט. ולפעמים מחמת ההרגל אין האדם מחשיב כהוגן את קדושת השבת בשלימות, שהשטן זה היצר הרע מפתה אותו שאינו צריך להתאמץ כ"כ לנצל את יום השבת כדבעי שהרי יש לו תשלומין בשבת הבאה, והנה פשיטא שדברים בטלים המה, כי כל שבת ושבת היא קדושה בפני עצמה, ועל האדם להתחדש מידי שבת בשבתו ולא להיטבע ח"ו ברגשי ההרגל שהיצה"ר מנסה להכשילו.

כ. ומכאן נלמד שגדולת וקדושת השבת גבוהה הרבה יותר מהשגותינו, שהרי הקב"ה קראה 'מתנה טובה', וידוע שחשיבות המתנה להיקרא 'מתנה טובה' נמדד אצל כל אחד ואחד לפי עשרו [וכמו שאמרו (ב"ק קט.) שמותר לקחת מאשה רק דבר מועט לצדקה, ופסק הרמב"ם בהלכות מתנת עניים (פ"ז ה"ב) 'וכמה הוא מועט שלהן הכל לפי עושר הבעלים ועניותן'], ואם כן כאשר הקב"ה שהכל שלו מעיד ואומר שהשבת היא 'מתנה טובה', יש לנו להיות סמוכים ובטוחים ללא שום ספק שאכן טובה היא עד מאד.

כא. אמרו בעלי הרמז בהלכה הפסוקה (מג"א או"ח קלא ד בשם השל"ה) שיש לומר 'ואנחנו לא נדע' - בישיבה, 'מה נעשה' - בעמידה, והיינו שאין לו לאדם לומר בעודו יושב בעצלתיים מה נעשה, אלא תחילה יעמוד ממקומו כמי שמוכן לזוז מקומו - לעשות איזה פעולה טובה, ובעמידה ישאל 'מה נעשה'...

נחפר ונעשה ביגיעתם של בני אדם, והכי נמי בטהרת הנפש חייב האדם להתייגע כדי לקנות עניני קדושה וגינוני טהרה בנפשו, ורק אז יזכה לסיפא דקתני 'אף הקב"ה מטהר את ישראל', כי רק לאחר שיפתח האדם פתח כחודו של מחט ביגיעה או יפתחו לו כפתחו של אולם גדול^{כג}.

לעזאזל חס ושלוש. וזה לימוד גדול לכל איש מישראל, שרבות יש להתייגע ולעמול בכל כוחו בעשיית וקיום מצוות ומעשים טובים, ואין אתה רשאי ליבטל הימנה אפילו שעה אחת, כי הביטול עלול להביא את האדם ליד אבדון ח"ו^{כד}.

למען נסותך - חשיבות בני ישראל למעלה מן המלאכים ע"ש הנסיונות שהם עוברים

בפרשתן (טו יז), 'וכל אדם לא יהיה באוהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו', ודרשו חז"ל (ירושלמי יומא ה ב) דאתי וכל לרבות מלאכי השרת, שאף עליהם נאמר האיסור להיות נוכחים בשעה שהכהן גדול

והיינו דשנינו (יומא פה:): 'מה מקוה מטהר את השמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל', ולכאורה צריך ביאור מדוע דימו את טהרת ישראל למקוה ולא למעיין - והרי טהרת המעיין היא טהרה גדולה יותר מטהרת המקוה (עי' ספרי פרשת שמיני פרשה ט ג). וביאר הרה"ק מסאטמאר, שהמעין נברא מששת ימי בראשית ולא נעשה בעבודת כפים של בני אדם, משא"כ בור המקוה

כב. בדרך המוסר אמר הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (נדפס בקדושת לוי הנדמ"ח, ליקוטים) על מה שאמרו חז"ל (מגילה כט.) 'עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחז"ל להיקבע בארץ ישראל', והנה בבתי כנסיות מתפללין וקורין קריאת שמע שחרית וערבית, והם עתידים לעבור ולעלות לירושלים אע"פ שעיקר חובת התפלה נחלקו הראשונים (עיין ברמב"ם פ"א מהל' תפלה ה"א, ובספר המצוות להרמב"ם מצוה ה' והשגות הרמב"ן שם, וע"ע בספר החינוך מצוה תלג) אם חיובה מדאורייתא או מדרבנן, וכן עיקר מצות קריאת שמע פליגי בגמרא (ברכות כא.) אם היא מן התורה או רק מדבריהם, ומזה יש ללמוד בקל וחומר, שגם בתי מגוריהם של ישראל יעברו ויעלו לאר"י, שהרי בבתי בני ישראל מקיימים בהם מצוות עשה מדאורייתא למאות, כגון מזוזה, ברכת המזון ונתינת צדקה לעניים, וא"כ כ"ש שיעברו לארץ ישראל.

וצריך להבין, מה בצע ומה תהא חשיבותם של בתים אלו שיצטרכו להעבירם לארץ ישראל, בשלמא בתי כנסיות ובתי מדרשות ישמשו כבתים של תורה ותפילה עבור ישראל לעתיד לבוא, אבל בתים בעלמא מה יעשו עמהם, ואמר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע, כי בבתי מגוריהם לוחם יהודי עם יצרו הרע, ודבר זה יהיה יקר המציאות בימות המשיח, שהרי אמרו (סוכה נב.) שלעתיד לבוא ישחטו את מלאך המות, והלא ידוע (ב"ב טז.) 'הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות', וכיון שבימים ההם לא יהיו עוד מלחמות כנגד היצר לפיכך יהיו הבתים של ישראל כדבר חשוב ביותר, כי הם יהיו למזכרת תפארת כרם בית ישראל שבמקום הזה לחמו עם יצרם וניצחום.

ובזה פירש בכפתור ופרח מה שאומרים בנוסח 'הגדה של פסח' - 'השתא הכא' בגלות 'לשנה הבאה' נזכה שהבתים יהיו 'בארעא דישאל', ואם תאמר איזו חשיבות תהיה לבתים הללו לעתיד לבוא, לזאת קאמר 'השתא עבדי' ויש לנו מלחמות עם היצה"ר ביגיעה, ואילו 'לשנה הבאה בני חורין' מן השטן וגונדא דיליה, וממילא תהא חשיבות מיוחדת לבניינים אלו מפני שבהם עשו רצון ה' מתוך יגיעה ועמל, ואלו יהיו חשובים מזהב ומפז רב.

כג. וידע היטב שגם כשהוא עומד במצב 'נפילה' לא סרה הימנו אהבת הבורא וכמו שנאמר בפרשתן (טו זט) 'וכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם בתוך טומאתם', וברש"י, אף על פי שהם טמאים, שכינה ביניהם, וכבר אמר הרה"ק ה'בת עין' זי"ע, וז"ל, מי שאינו מאמין שהקב"ה שוכן עם בני ישראל בתוך טומאתם גם הוא לאפיקורוס יחשב (הובא בבית עין מהדו"ח בהוספות שבסוף הספר).

אלא אדרבה הבורא ית"ש מתקרב אליו כביכול לנקותו מכל שמץ טינוף, וכמאמרו של ה'אור החיים' הק' זי"ע (מאור החיים עמ' כ"ה, חובר ע"י תלמידו ר' שלמה פרנקו זצ"ל) על הכתוב (ירמיהו לא יט) 'הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאום ה'', כי מדרך העולם כשנודף מאדם ריח שאינו טוב מתרחקים כל סובביו ממנו, לא כן פני הדברים כשהריח בא מתינוק קטן, שהרי אז לא זו בלבד שאין הריח מרחיק את הוריו מאתו, אלא אדרבה ירצו לקראתו באהבה וחיבה יתירה לנקותו מכל לכלוך וטינוף, להעמידו בטהרתו ונקיותו, וכמו כן אומר לנו אבינו שבשמים, בני רחומי, אפילו אם הבאשתם ח"ו את ריחכם בעוונות וחטאים, מכיוון שאתם ה'בן' יקיר לי אפרים, לכן עדיין אתם ילד שעשועים כתינוק הקטן שהוריו משתעשעים בו בכל זמן

כתב ה'שפת אמת' (פרשת וארא שנת תרמ"ה) דהנה ע"י קיום מצוות ומעשים טובים שבני ישראל עושים הרי הם מעידים על הקב"ה שהוא אחד יחיד ומיוחד ואין בלתו, כמו שנאמר (ישעיה מ"י) 'אתם עדי נאם ה', ולדבריו הוסיפו (ועיקר הרעיון נרמז בדבריו, ע"ש), דהנה בדיני עדות קיימא לן (סנהדרין מא.) 'עדות שאי אתה יכול להזימה' [להפריך ולהכחיש העדות, בטענת 'עמנו הייתם'] אינה עדות, והכי נמי בעדות זו שישראל מעידים על אדנותו וייחודו של הקב"ה, אין העדות חשובה אם הכל לפניו במישור וללא שום קושי, ואדרבה במקום נסיון שעלול לבוא לידי הזמה ח"ו או מעיד האדם עדות כשרה בשלימות כאשר הוא מתחזק ועושה רצון קונו, וזה עיקר תענוגו של הקב"ה כשבשר ודם מתגבר בשעת נסיון^{כה}.

נכנס אל הקודש עד צאתו. ובביאור הדברים כתב הרה"ק ה'ישמח משה' (פר' ראה ד"ה והיה המקום) שהמלאכים אינם יכולים להיכנס לפני ולפנים בקודש הקדשים בעת המובחרת בשנה זה יום הקדוש, כי רק הכה"ג 'שנזדכך על ידי בחירתו בטוב', היינו שעמד בנסיגותיו והתגבר על יצרו הרע, הוא לבדו יכול להיכנס לקודש הקדשים, משא"כ המלאכים שאין בהם לא יצר הרע לא קנאה ולא שנאה (שבת פט.). חסרה להם מעלה זו של עמידה והתגברות על הנסיון ע"כ לא ניתן להם להיכנס אל תוככי 'קדשי הקדשים'. ומכאן, שעל ידי ההתגברות בעת נסיון זוכה להתעלות למדרגה גבוהה יותר משל מלאך ה'^{כז}, ומהאי טעמא נקרא בית המקדש בלשון חז"ל (סנהדרין כ: ועוד) בית הבחירה - שע"ש 'בחירתו' בטוב חשובים הכהנים לעבוד עבודת המקדש.

ועת, ללא שום חילוק במצבו, וזה שמסיים הכתוב כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, בכל מצב בו ימצא תדיר רחם ארחמנו נאום ה'

כגון זה אמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע (מאמר מרדכי, הובא ביסוד צדיק פר' תולדות) על הכתוב (בראשית כז טו) 'ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול... ותלבש את יעקב בנה הקטן', ולכאורה יפלא, מדוע קורא הכתוב ליעקב אבינו 'קטן' ולעשו 'גדול' בזמן שלא היה גדול ממנו כי אם שעה מועטת. אלא הביאור, כי כשנצרך בן קטן סעד לתמכו, אין בודקים אותו עד כמה הוא נקי, אלא מחבקים ומנשקים אותו וחיבה יתירה נודעת לו, אך בבן גדול המלוכלך הכל מתרחקים מאתו. ולכן כינה את יעקב אבינו 'קטן', כי יעקב ובניו ינוחו בחיק אביהם שבשמים אשר מקרבם מחבקים ומנשקים בכל מצב שיהיו, אף כשהם מלוכלכים בכתמי העוונות, ואילו את הנכרים בני עשו כינה הכתוב 'הגדול' כי מהם הוא מתרחק ואינו מושיעם כי מלוכלכים הם..

כד. מחמת האי טעמא כתבו הטעם שנקט התנא דמתניתין באבות (ה כב) לומר 'לפום צערא אגרא' בלשון ארמי הגם שכל המסכתא נשנית בלשון הקודש, דהנה מבואר בתוס' (ברכות ג. ד"ה היה) 'אומרים העולם, לכך אומרים קדיש בלשון ארמית, לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום, שלא יבינו המלאכים [כמאמרם] (שבת יב:) שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי] ויהיו מתקנאין בנו', והכי נמי אמר 'לפום צערא אגרא' בלשון שהם אינם יודעים כדי שלא יקנאו בישראל.

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע היה נותן טעם בדרך צחות, למה נתן אברהם אבינו למלאכים שלש לשונות בחרדל כאשר באו אצלו כחום היום (ב"מ פו:), כי חרדל מאכל חריף הוא, ובשעת האכילה הרי זה כעין דוקר את הלשון, וזה מה שרצה אברהם לרמוז למלאכים, שמעלתם של בני אדם בשר ודם גדולה יותר מהם, כי הם לא הרגישו מעולם את ההרגשה הקשה כאשר חבירו דוקרו בחרצובות פיו ועליו להתאפק מלענות לו, וכיון שאין להם נסיונות דוגמת בשר ודם לכן אין מעלתם כדוגמתם.

כה. בתוכחת מוסר סיפר הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע לתלמידיו שומעי לקחו, שפעם היה חייל אחד בצבאו של הרוסים בשליטתו של הצאר ניקולאי ימ"ש, שהיה להוט אחר הטיפה המרה ולשתות יין לשכרה, פעם אחת רצה לקנות לעצמו מעט יין אך לא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, מה עשה, הוציא את חרבו מנרתיקה, ומכר את הלהב ואילו את הבית יד השאיר לעצמו, ולתוך הנרתיק הכניס קש כדי שלא יהא ניכר לאחרים מה שעשה, ומן הכסף שקיבל קנה לעצמו כמה בקבוקי יין כדי להרוות צמאונו. עברו ימים והצאר הגיע לבדוק את החיילים אם כולם עומדים ומשמשים אותו באמונה וללא השתמטות, מיד התייצבו כולם לפניו ביראת הכבוד, ועבר הצאר בין השורות כדי לבחון אותם אם הכל מתנהל כשורה, ויהי כאשר עבר ליד אותו חייל ציוה עליו לבוא לפניו והורה לו להוציא את החרב, בליט ברירה הוציא את הבית יד וראו כולם שכל הנרתיק מלא קש ואין שם חרב כלל, ויהי

ביוצא בדבר אמר המגיד ממעזריטש זי"ע בביאור דברי הגמ' (קידושין ל:) 'אמר להם הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין', כי הרי כל מהותו של 'תבלין' הוא למתק את 'התבשיל', וא"כ נמצא שהתורה היא 'התבלין' הבאה למתק את ה'תבשיל' והקדירה, כי היצר הרע הוא 'התבשיל', שכל מעלת האדם הוא רק מפני היצר סוכן בנו שמפתה לצד הרע והוא עומד כנגדו בגבורה, אלא שצריך 'להמתיקו', והתורה היא הנותנת את הכח לעמוד בפניו.

למען שמו - להיות כל המעשים לשם שמים

בפרשתן (יה א) 'כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו'. ותמה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ה, תרל"ח) דהרי פרק זה עוסק באיסורי עריות, ומדוע תלה הענין ב'מעשה ארץ מצרים'. אלא ביאורו, שבא הכתוב ללמד שגם את המעשים המותרים אל

וכבר אמרו ש'נסיון' היא מלשון הרמה והגבהה, ככתוב (תהלים ס ו) 'נתתה ליראיך גם להתנוסס', ובידו להתעלות במעלות נשגבות אם יעמוד בנסיון ויקבל על עצמו גזירת שמים באהבה¹.

איתא בגמ' (ר"ה לא.) 'שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב', והקשה הבעל התניא (תורה אור צו.) מהו שנקטו לשון 'חרוב', וכי לזה 'חורבן' יקרא, אדרבה העולם הגיע לתכליתו ולתיקונו השלם, אלא שבאותו זמן שלעתיד לבוא אזי יעביר הקב"ה את רוח המומאה מן הארץ ושוב לא יהיה יצר הרע, וממילא אין שום טעם בעולם, שהרי יש לו להקב"ה ריבי רבבות מלאכים קדושים וטהורים לאין מספר, וכל חפצו הוא בברואי מטה המתגברים על יצרם, ואם אין יצר הרע מה בצע בעולם הזה, ומשום כך אמרו 'וחד חרוב' כי עולם ללא היצר הרע הוא 'עולם חרב'.

כראות כן הצאר בערה בו חמתו וציוה להענישו בכל חומר הדין.

וסיים הרה"ק מסטאלין ואמר, שדבר פשוט הוא שאותו צורר רשע לא היה בעל רוח הקודש, ואיך א"כ ידע לבדוק דווקא אותו חייל בין כל אלפי החיילים שעמדו לפניו, רק ראה את כל החיילים עומדים מעט בקומה כפופה מפני כובד המשקל של החרב, ואילו אותו חייל בודד שלא היה לו כלום בכיסו עמד בקומה שלימה, ומזה הבין שדבר מה אינו כשורה אצלו, ואכן מצא בו קלקלתו. וזה לימוד גדול לאדם, שעבודת ה' היא במקום שהוא בקומה כפופה, ובמקום הקושי שם שורה השכינה והאור.

כו. מעשה באחד שהגיע לפני אחד מגדולי דורו וסיפר לו בכאב, שהוא מתייגע מאד להתגבר על היצר הרע המתחדש עליו חדשים לבקרים כדי להכשילו, וכבר תש כוחו מרוב נסיונות, רצה אותו צדיק להסביר לו ולהשכילו שמטרת הנסיון אינה כדי לעבור עליו ותו לא, אלא שעל ידי הנסיון יבוא לידי עלייה, לפיכך פתח והמחיש לו את הענין על פי דברים גשמיים, דהנה הבישול במים גורם לכמה דברים שונים, ישנם כמה וכמה פירות (כתפוח אדמה) המתרככים על ידי הבישול במים, ואילו הביצה תתקשה מחמת הבישול, ויש עוד צורת בישול - לגבי מים, שאין המים משתנים ממה שהיו בתחילה, רק על ידי רתיחת המים משתנים המים למעליותא ואפשר להכין מהם משקה חם וערב לשתייה. וכמו כן נמי דומים הנסיונות למים הזידונים שהאדם מתבשל בהם, אך התוצאה תלויה בנפש האדם עצמו, יש כאלו שהסבל והצער גורמים להם לבוא לידי חולשה והתרככות, ונעשים כתפוח אדמה זה העומד לריסוק, ולאידך גיסא יש את הגיבורים בעם שמתחזקים ועומדים ביד חזקה נגד היצה"ר, והם דומים לביצה שמתקשה על ידי בישול, אך המעלה הנעלה ביותר היא כאשר האיש מהפך את עצם הנסיון לעבודת השי"ת, ועושה מן הנסיון 'נס', והוא כנוטל את עיקר המים ועושה מהם משקה הראוי לשתייה, ומן המר והעז יצא מתוק, שעצם הקושי נותן בו טעם לשבח ועולה ומתעלה להמשיך בדרך המלך.

כז. כך הובא ב'אמרי יוסף' (פרשת תצא ד"ה אכן להבין) בדרך רמז ודרוש בשם הרה"ק רבי אשר ישעיה מראפשיץ זי"ע, לפרש לשון ברכת 'יוצר' שאומרים בצפרא דשבתא (א-ל אדון) 'טובים מאורות שברא אלקינו, יצרך בדעת בבינה ובהשכל, כח וגבורה נתן בהם, להיות מושלים בקרב תבל', דהכי פירושו, טובים מאורות אלו הצדיקים שמאירים את העולם בתורה ובמעשים טובים, והקב"ה יצרם - זה היצה"ר, בדעת בבינה ובהשכל היינו שהכניס בהם יצר הרע שיש בו דעה, והוא מנסה בכל כוחו להכשילם, ולכאורה איך יש בידי בשר ודם להתחזק כנגדו, לזאת ממשיכים ואומרים כח וגבורה נתן 'בהם' בתוך בני ישראל להיות מושלים על אותו מלך זקן וכסיל, והאיך - בקרב תבל זו התורה שנקראת 'תבלין'.

יעשה אותם האדם כמעשה ארץ מצרים, אלא יתקדש בהם בקדושה ובטהרה. וכדברי הרמב"ן הנודעים בפירוש הציווי 'קדושים תהיו' שהכוונה היא להתקדש בדברי הרשות, 'קדש עצמך במותר לך'^{יח}, הן בדברים והן במאכל ומשתה וכו'. ולכן לא כתיב 'מעשה ארץ מצרים' לא תעשו אלא 'כמעשה' כי אף את המותר לעשות לא תעשה בדרך שהמצרי עושה אותו וממלא כל תאוותיו^{יט}.

ממחרת הפסח - לשמר כל הארות החג גם לאחריו
בעת יציאתנו מן הקודש, כאשר זכינו לסדר אותו ולחוג את חג המצות בס"ד, הרי עלינו לשמר

כח. ובכלל הקדושה לעשות סייג וגדר שלא יתקרב אל העבירה, וכלישנא דגמ' (שבת יג.) 'לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב'. וכך פירש הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע מה דאיתא במשנה (אבות א ג) 'ויהי מורא שמים עליכם', ר"ל שבחינת היראה כביכול שיש לו להקב"ה פן יחטא האדם ועי"ז יתרחק ממנו, מורא זה יהי עליכם תמיד, שתהיו שרויים בפחד גדול שלא יתרחק הקב"ה מכם בגלל מעשיכם (תורת אבות, אבות).
 פעם נשאל הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל ע"י תלמידו שהיה מבני מדינת דייטשלנד (גרמניה), ילמדנו רבינו היאך נהיה כדבר הזה במדינתנו בדייטשלנד, שהרבה יראים ושלמים, מדקדקים בקלה כבחמורה, עוברים בשאט נפש על לאו של 'ולא תשחית את פאת זקנק' (להלן יט כז), והם מגלחים זקנם בתער.
 השיב לו הגרש"ש כי בלאו זה אין שום גדר וסייג מדרבנן, כי בזמנם של חז"ל היו הכל מגדלים זקנם, ולא הייתה כל סיבה לגזור על כך, ממילא באו לבסוף לעבור על הדאורייתא גופא, כי יהיה מי שיהיה - בלא סייג וגדר ייכשל בגופי תורה.

כיוצא בזה, מסופר בענין השאלה הידועה אודות 'קו התאריך' - באיזה יום יחול השבת ושאר המועדים במדינת יפאן, והנה רבים מהגולים לשם, היו מחמירים לשמור שבת (לבד משבת) גם כשיטת החזו"א אך ורק לגבי ענינים דאורייתא, והעידו כי אחר שלא היה עליהם עול של דינים דרבנן - נכשלו כולם בכל שבוע אף בדינים האסורים דאורייתא.

מן הענין לציין את דברי הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם קדושים) שמקשה, מדוע על גילוח הזקן שהוא מהעבירות החמורות - שיש בו ה' לאוין, לא עשו חכמים שום סייג וגדר ומותר במספרים. ומבאר, שאכן, בזמן החכמים הייתה מחלוקת גדולה בין החכמים והצדוקים אודות עשיית 'גדרים וסייגים' למצוות התורה. הצדוקים טענו שאין להגביל את בני ישראל ב'גדרים וסייגים', כי סייגים הללו יכבידו על האדם עד שיבוא למנוע לגמרי מלקיים את התורה והמצווה, לעומתם ענו 'חכמי ישראל' שבלא סיג והרחקה יבואו להקל במצוה לגמרי. **עד שבאו לידי פשרה**, שיקחו מצוה אחת של גילוח הזקן שחמורה היא עד מאד, וכל העובר עליה מתחייב כאחת בחמשה לאוין, גם כל בר ישראל יזהר בה מאד, **ובה לא יעשו סיג ונראה מי יצדק**, ובזה יתבאר מדוע לא עשו החכמים שום גדר וסייג במצוה זו. ומסיים הרי"ם, עתה רואים באמת מה שיצא, שהחכמים צדקו.

כט. ודע, כי עיקר מעלת ה'מקדש עצמו במותר לו' היינו שיתגבר בעוד ה'רצון' בוער בו (ולא רק בשעה שאין הדבר בוער בו), ויתבאר עפ"י מעשה ש(לא) היה, באיש פשוט מבני הכפריים שלא ידע בין ימינו לשמאלו, ששכר 'מלמד' לבנו בדמים מרובים. יומא חד התבונן הכפרי באכילתו של המלמד והבחין באצילות נפשו כחד מן הצדיקים, היאך כל מאכלו בדרך ארץ, וכל מאכלו במידה ובמשורה, במתינות ובכבוד ראש. ניגש אליו הכפרי וביקש מעמו שיואיל בטובו ללמד לבנו דרכי אכילה ראויים אלו. ואכן המלמד לימד את הבן והדריכו בענייני האכילה, והסביר לו שהשולחן דומה למזבח בבית המקדש, שאנו עם בני ישראל אין אנו אוכלים כשאר האומות נהמא בנהמא בכדי שיהיה לנו כוח לעמול ולצבור ממון ולקנות שוב לחם, אלא סיבה פנימית יש בזה; כמו"כ סיפר לו המלמד על הניצוצות אשר נפשם בהם תתעטף בתוך המאכלים, וצריכים להעלותם למקור שרשם ועוד כהנה וכהנה, וראה זה פלא, הילד הכפרי החל לאכול במתינות ובחן כזקן ורגיל, לנוכח קורת רוחו המרובה של אביו.

ביום מן הימים הבחין האב בבנו החוטף בבולמוס מעל השולחן דבר מאכל ואוכלו כמקדם, בהנאה מרובה ובגסות, גער בו האב מדוע אינו מתנהג באורח מישור שלמד מהמלמד. ענהו הילד, אבא, החלטתי בעצמי שבכל אותם הנהגות טובות שלמדתי מהמלמד אנהג גם רק לאחר ששבעה נפשי, וכבר נעלם רעבוני הרב, ל'נער' זה נדמה כל מי שאינו יכול לוותר על תענוג אחד ולו הקטן ביותר מהבלי תענוגי זה העולם.

השיב לו הקב"ה 'קחה לי עגלה משולשת' שהכוונה היא על הקרבנות (כדאיתא ברש"י שם), והיינו שעל ידי שיתחזק האדם בעבודתו, ויקריב מעצמו קרבן לה', על ידי זה יוכל להחזיק בעצמו את ההתעלות הגדולה שהיה לו.

וחביבות גדולה יש לבורא יתב"ש בעבודת היהודי בכללות ימי החג, וכך ביאר ה'אמרי אמת' זי"ע הא דאיתא בגמ' (חגיגה כו:): שהיו מגביהים את שולחן הפנים ברגל ומראים לעולי רגלים שנעשה נס בלחם הפנים, והריהו חם בשעת סילוקו מן השולחן כביום שהניחוהו על השולחן, שנאמר (שמואל א' כ"א ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום. ולכאורה יש לתמוה מדוע בחרו להראות נס זה דייקא, והלא בבית המקדש היו בכל עת ובכל עונה ניסים ונפלאות 'ועשרה ניסים נעשו לאבותינו במקדש', ומה המיוחד בנס זה שנשאר הלחם חם. אלא רמז רמז בזה לעולי רגלים, הנה בעת הזאת כהונתם 'בבית הגדול והקדוש - בית המקדש' בוערים הינכם באש קודש, אחר שזכותם לראות את פני האדון ה' ולקיים מצות יראה כל זכורך, עליכם לשמור בקרבכם אש זאת - שיהא 'הלחם חם' אף לאחר סידורו - בשתשובו לביתכם, כמו בשעה הראשונה, ואמרו להם 'ראו חיבתכם לפני המקום' שעבודה זו היא החביבה לפני המקום ב"ה.

נוסעים אנחנו - ההכנה לקבלת התורה ע"י התורה

עיקר הכל עלינו לזכור כי אנו עומדים כעת אחר 'ציאת מצרים' בדרכנו להר סיני לקבל את התורה. ועל כל איש מישראל להוסיף ולהתחזק מתוך חיות ושמחה בימים הללו בעסק לימוד התורה. כתב רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל ב'יערות דבש' (חלק א דרוש ד) 'חזקו ואמצו לבבכם בתורת ה' וראו כי אבדנו בעו"ה חזון וצופה, אבדנו מקדש ה', ארון, אורים ותומים, מזבח מכפר, כהנים, מלכות ב"ה, סנהדרין, מעתיקי שמועה, כהנה רבות, ואין לנו שיור רק תורה זאת ל', אשר באמת היא כלולה מכל הנ"ל, והפרטים אבדנו בעו"ה,

בקרבתנו את כל התעוררות והתרוממות שהיה מנת חלקנו בחג. וכבר פירשו מה שאמר משה רע"א מהימנא לאחר שהתגלה אליו מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה 'אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה' (שמות ג א), שהכוונה היא שמשה רבינו התפלל - אחר שראיתי כאן 'גילוי שכונה' ומראה גדול, עזרני אלוך שגם בשעת 'אסורה' כשאסור ואלך מן המראה, עדיין אראה את המראה הגדול הזה - שלא יזוז ממני רגשי הקודש.

ובתנאי קודם לזה - שיעמוד ויחשב חשבוננו של עולם, מה עבר עליו, וכיצד ישמר בקרבנו כל אותם שעות נעלות, כי בלאו הכי לא יישאר בידו מאומה. וכפי שביאר זאת האדמו"ר הזקן מסטריקוב זי"ע במאמר הכתוב (תהלים קיד ג - ז) 'הים ראה ויננס הירדן יסוב לאחר... מה לך הים כי תננס הירדן תסוב לאחר, מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה-ה' יעקב', שלכאורה צריך ביאור מדוע נכתב בקרא השאלה 'מה לך הים כי תננס הירדן תסוב לאחר', והלא היה יכול לכתוב 'הים ראה ויננס וגו' מלפני אדון חולי ארץ', ומדוע האריך בשאלתו. אלא מכאן הוראה לחיי האדם, שאף לאחר התגלות אלוהית בשינוי סדרי בראשית כ'קריעת ים סוף', אם לא יתבונן האדם במה שאירע, לחקוק אמונתו בלבד ומוחו שהקב"ה הוא בורא ומנהיג בכל הברואים, ובכוחו הגדול קרע את הים, אזי יישאר באותו מצב בו עמד קודם ההתגלות הנוראה. ועל כן מן החובה על כל אחד ואחד, לאחר שעברנו זמנים נשגבים אלו עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, לחקוק ולהשריש בעצמו, במוחו ובליבו, כי ה' הוא האלוהים אין עוד מלבדו.

הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע ביאר מה שאמר אברהם אבינו בברית בין הבתרים (בראשית טו ח-ט) 'ויאמר ה' אלוהים במה אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי עגלה משולשת וגו'', שאברהם אבינו שאל את השי"ת כיצד אוכל לירש את המראה הגדול שיהא בר קיימא בקרבי ולא תפוג השפעתו ממני כחלוף זמן. ועל זה

ל. כשדיברו פעם בימי הספירה עם הרה"ק רמ"ש מבאיאן זי"ע אודות איזה 'נסיעה' שעליו לערוך עם החסידים, נענה ואמר הנה כולנו נמצאים בזו העת ב'נסיעה' אחת - כי נוסעים אנחנו, כולנו יחדיו להר סיני לקראת מעמד קבלת התורה העומד להתרחש בו' סיון בזאת השנה...

לא. אמרו חז"ל (סנהדרין יד:): 'חַבֵּל עַל - שֶׁל סִנְחָרִיב [שהפסיד במלחמתו כשעלה עם גייסותיו לכבוש את ארץ ישראל] מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, מה עשה, נעץ חרב על פתח בית

ובפרט בעמדנו בסמוך לימי הפסח שעל"ט כמו שידוע מאמרו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע כי בכל חג ומועד מאיר הקב"ה על כל אחד ואחד מבני ישראל הארה גדולה, ועל ידי אור זה שכלו של אדם מתגבר ומתחדש בעבודת ה' ולימוד התורה הקדושה. אך בצאת החג גם אור זה יוצא מאתנו, וכל איש יהיה מי שיהיה אם אך משכיל הוא, ירבה בלימוד

אבל כלליות נשאר לנו, וראוי לנו להשגיח בו ולסלסלו ולרוממו באיש שמתו לו בנים בני מעלה ורוממות, ולא נשאר לו בלתי בן יחיד, הלא באהבתו ישנה תמיד, מחיקן לא יוזו ומחדר משכבו לא ימוט, בן יש לנו לעשות בתורת ה', כי זהו היתר הפליטה מאשר השאירו לנו אויבים. וכבר אמרו חז"ל שהמאור שבתורה מחזיר כל אחד למוטב לב.

המדרש ואמר, כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב', והעיר הגאון ה'חפץ חיים' זי"ע, א. מדוע גזר עונש מיתה על הבטל מדברי תורה, וכי מי שאינו עוסק בתורה חייב מיתה. ב. מדוע נעץ חרב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, דמסבא עדיף היה לנעוץ את החרב בשוק במקום שנמצאים יושבי קרנות, כדי שהבטלים מן התורה יבואו להגות בתורה, ומדוע זירז דייקא את אלו שממילא יושבים בבתי מדרשות ועוסקים בתורה. ותירץ בדרך משל, לצבאו של מלך גדול שיצא למלחמה ביד חזקה ובזרוע נטויה, אך כדי שיתנהל הצבא באופן מסודר ממנים שר אחד שהוא אחראי וממונה על כל החיילים לצוות עליהם כדת מה לעשות, ועליו לדאוג שיעמוד כל אחד על מחנהו ועל דגלו ולא יעבור, ולשם כך יש לו חדר מיוחד שמשם יוצאות הוראות ברורות לכל גדודי הצבא בכלל ולכל החיילים בפרט, גם לרבות שמאותו מקום יחזקו את הירא ורך הלבב שלא ימס את לבב אחיו כלבבו וכיוצא בזה, וכל תכסיסי המלחמה נקבעים באותו מקום, כללא דמילתא, בלי לקבל אישור מיוחד מן השר היושב ב'חדרו' לא ירים איש את ידו או רגלו, ומשום הכי חפץ האויב מאד לפגוע ולהשמיד ביותר את החדר הזה, כי ברגע שלא יהיה לשר מהיכן לנהל את מלחמתו באופן מסודר יפלו כל החיילים לפנייהם כקליפת השום. ואכן, מטעם זה מעמידים חיילים מזויינים בכל עת ורגע לשמור על החדר בשמירה מעולה לבל ישלטו בו אויבים, ומי שינסה להתקרב ולפגוע בו יענש במלוא חומר הדין, ואין דינו כמי שניסה לשבור ולהשמיד חדר בעלמא, אלא כרודף שרצה להכריע את כל המלחמה לטובת האויבים.

והכי נמי ידע חזקיה באותה שעת סכנה שאין לנו שיוור רק התורה הזאת, כי מבואר בזוה"ק (ח"ג עג.) 'אורייתא ישראל וקוב"ה חד', וכדי שיהיו ישראל דבקים בהקב"ה ויזכו לשמירה מאויביהם עליהם להגות ולעמול בתורה הקדושה, נמצא שהתורה היא הקשר שיש בין ישראל לאביהם שבשמים, ולכן נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר 'כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב', כי לומדי תורה נמשלו לשר המנהל את כל המלחמה ואם יתרשלו חלילה מלימודם יהיו דומים להאויב המחבל את החדר שממנו מנהל השר את כל המלחמה, ומהאי טעמא זירז כן רק ליושבי אוהל העוסקים באורייתא תדירא, כי הם מחברים את השי"ת לצבאות ה' אלו בני ישראל עם קודש הטרודים במלאכתם ובצרכי פרנסתם, לפיכך צריכים הם יותר להתחזק בתורה.

ואף אנן נמי בעת כזאת, כאשר מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה ברוחניות ובגשמיות, אין לנו שיוור רק התורה הזאת, ללמוד וללמד בהתמדה גדולה ויגיעה עצומה, ורק בכח התורה אפשר לזכות לבוא לידי דביקות אמת בחי עולמים, ועי"ז להתגבר על השטן וגונדא דיליה שלא יוכלו לשלוט עלינו, אלא לעמוד חזק על משמרתנו וכל רוחות שבעולם לא ישלטו בנו.

לב. סיפר לי יהודי תמים במעשיו, שפעם נכנס אל הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, ואמר לו, דהנה ידוע שצדיקים יכולים לראות כל מעשי האדם ופעולותיו על ידי הבטה במצחו, ובזאת ביקש ממנו שיעיין נא הרבי במצחו ויגלה לו עוונותיו כדי שידע מה עליו לתקן ועל אלו דברים עליו לחזור בתשובה, הסתכל עליו הרבי ולאחר הרהור קל אמר 'הרי למדת היום 'בלאט גמרא' [דף גמרא], ולכן אינני רואה כלום...', אולם הלה המשיך לבקש, שיעביר הרבי את ה'מסכה' של לימוד התורה מעל פניו ויגלה לו מה עליו לתקן, נענה הרבי והשיב 'אם הקב"ה חפץ שמעשיך יהיו מוסתרים ומכוסים, איך יש בידי להוריד ולבטל הכיסוי'. ועכ"פ עלינו ללמוד מסיפור זה, שיהודי העוסק והוגה בתורה הקדושה נהפך לבריה חדשה ממש, וכל העבר נעלם ובטל כאין וכאפס, ועליו רק לקבל קבלה טובה להיטיב מעשיו מכאן ואילך, והמאור שבה יחזירנו למוטב.

באר הפרשה - אחרי

התורה מיד בצאת החג ובוזה ישאיר על עצמו את האור הגדול לסייע בעדו לעבוד את ה' ולהתקרב אליו בכל השנה (הובא בקול יעקב פר' אמור בד"ה והקרבתם. לתלמידו הגה"ק בעל מלא הרועים זי"ע).

יהא רעוא מן שמיא שיפתח לבנו בתורתו ויקבל תפילתנו לרחמים ולרצון. יחוס הקב"ה על שארית פליטת עמו ויחדש ימינו כקדם בישועה השלימה במהרה בימינו אמן.

